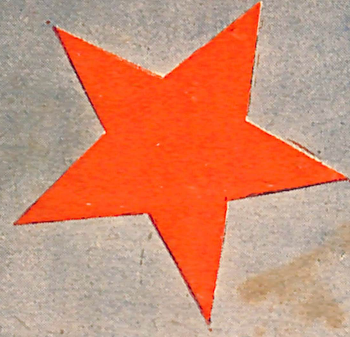
AKBABA

Karadenizde: Yıldız fırtınası

SAYI

7

İÇİNDEKİLER

O RUH!
Yusuf Ziya ORTA

TIBBIN YARINKİ
MUCİZELERİ
Dr. Kemal Saracoğ

IESUDE ÇAĞLAYA
(Devlet Konservatuar
sanatkârlarından)

İKİ BAYRAM
Yusuf Ziya ORTA

AYAŞBELİ
(Şiir)
M. Necati Öngay

ÇANAKKALE
ANITINI KİM YAPTI

Mizah, Sinema,
Karikatür.

20
KURUŞ

AKBABA

PERŞEMBE GÜNLERİ ÇIKAR,
SİYASİ, FİKİR, SANAT, MİZAH
MECMUASI

SAHİBİ :

Yusuf Ziya ORTAÇ

İDAREHANE

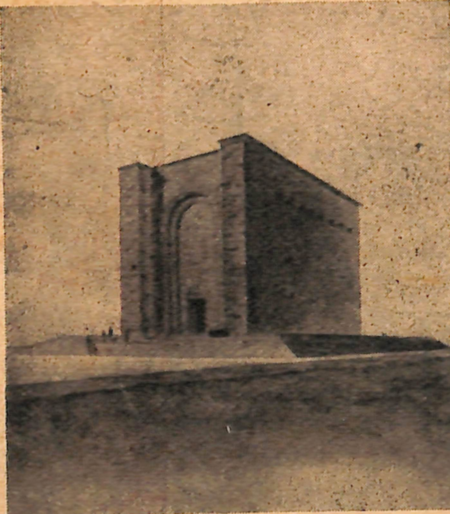
İstanbul, Ankara caddesi, No. 47
Telefon : 22129

ABONE

Türkiyenin her tarafı için :
Seneliği 1000, altı aylığı 500,
üç aylığı 250 kuruş.
Yabancı memleketlere: Seneliği
2000, altı aylığı 1000, üç aylığı
500 kuruş.

20 Nisan, 1944 — Perşembe

Sayı : 7

İkinciliği kazanan proje

ÇANAKKALE
MEÇHUL ASKER ANITINI
KİM
YAPTI?

Çanakkaleye, Türk milleti bir nesil gömmüştür. Eğer, bu destan fedakârlığı şairini bulsaydı, en büyük zaferi kazanan Türk tarihi gibi, Türk edebiyatı da en güzel kahramanlık şiirini kazanırdı.

Yeni, eski, her kıymetin hakkını veren Cümhuriyet idaresi, nihayet, aziz Çanakkale şehitlerine beslenen millî şükranı bir meçhul asker anıtı dikerek ödemeğe karar vermiştir.

İftiharla söyliyelim ki, açılan müsabakaya giren 37 projenin yirmiden fazlası, juri heyetini düşündürecek kadar biribirinden güzelmiş.

Neticede, birinciliği kazanan Yüksek Mimar Feridun Kip'ın projesi birinciliği, Yüksek Mimar Kadri Duna'nın dört arkadaşile beraber hazır-

Ancak?..

Burada, dikkatle, ibretle ve hayretle üzerinde durulması lâzım gelen bir ancak var!

Evet, ancak ortada ısrarla dolaşan rivayetlere göre, birinciliği kazanan Feridun Kip imzalı proje, pek kıymetli bir yüksek mimarımız olan bu zata ait değil, Mimar mektebi talebesinden iki gence ait imiş!

Doğan ve İsmail adında iki cevherli gence!

Ve yine ısrar ile dolaşan rivayetlere göre, projede imzası bulunan Bay Feridun Kip de bunun böyle olduğunu, müsabaka neticelendikten sonra, lâzım gelen resmî makamlara haber vermiş!

Niçin?.

Birinciliği kazanan proje

Bu «niçin?» üzerinde yaptığımız incelemeler, bize şu neticeyi öğretti:

Çanakkale anıtının müsabaka şartnamesinde (müsabakaya talebelerin iştirâk edemiyeceğine) dair bir kayıt varmış.

İşte, Yüksek Mimar Bay Feridun Kip, Mühendis mektebi talebesinde iki cevherli gencin yaptığı bu projeyi görmüş, beğenmiş ve böyle güzel bir eseri, şartnamedeki bir madde yüzünden müsabaka dışında bırakmamak için, ona imzasını atmayı kabul etmiş.

Netice, Türk gençliği için hepimize gurur verecek bir zafer, Türk mimarlığının yarını için büyük bir müjdedir.

Akbaba, iki Türk gencini sevgile heyecanla selâmlar ve kıymetli mimarımız Feridun Kip'e gençler uğrunda gösterdiği fedakârlıktan ötürü teşekkür ederken şunu söylemek ister:

Artık bundan sonraki sanat müsabakalarında, şartlar genç istidatların yüzlerine kapanmış birer demir kapı olmaktan çıkmalıdır.

AKBABA

HER HAFTA

O Ruh!

Her sabah, henüz uyanmış gözlerimizin önüne, gazeteler bir çöp tenekesi deviriyor: Rüşvet, ihtikâr, suiistimal, vurgun!

Sulh içinde geçmiş dört harp yılının kokuttuğu bütün bu pislikleri, ancak yeni bir ruh kalkınmasının ateşi temizliyebilir.

Yeni bir ruh kalkınmasının ateşi!.. Fakat bu ateş, yirmi yılın külleri altında hâlâ yanıyor. Alevlendirmek için biraz üflemek yeter!

Atatürk, Kurtuluş kavgasında bu ateşi üfledi ve Sivasta, Erzurumda parlayan ilk kıvılcımların tutuşturduğu büyük yangını, müttefikler donanması üç yıl sonra İzmir açıklarında hayretle seyrettiler.

Bugün, yeni bir kurtuluş savaşının seferberliği içindeyiz. Bu ikinci kavga birincisinden zordur: Sınırdaki düşmanı değil, içimizdeki düşmanı yeneceğiz.

İçimizdeki düsman!. Bu, belki yağ tenekelerinin, belki pirinç çuvallarının, belki meyva sepetlerinin siperi arkasında pusu kurmuştur. Belki de beynimizin dolaşık yolları arasında, şuur altımızın esrarlı dünyasında, kanımızın kırmızı ve beyaz yuvarlakları içinde dolaşıyor!

Devlet, kendi imkânlarile çarşıda, pazarda uğraştığı kadar, biz de, arzumuzun, irademizin, hırsımızın gizli dizginlerini ele geçiren bu düşmanla bir iç savaşına girişmeliyiz.

Bu savaş, o ruhun, 19 Mayıs 1919 da Samsuna ayak basan o ruhun yeniden içimizde uyanması, küllerinden silkinmesi, ateşlenmesile mümkündür.. Evet, o ruhun: Köylü kadına, top mermisini, çıplak göğsünde evlâd gibi taşıtan Kuvayı Millîyeciler ruhunun!

Yusuf Ziya ORTAÇ

Gazetelerden: Amerika hariciye vekili, bîtaraf devletlerin Almanya'ya yardımından şikâyet etti.

Amerika — Bak, nasıl besliyorlar!

Çaldı Düdüğü!

Bu ne haltır esnafın son günlerde yediği?
Maaş kapatmaz oldu bütçedeki gediği!
Yoksa bu mu dedemin: "Âhır zaman" dediği?
Neredeyse yiyeceğiz evde tekir kediyi!
Bakkal, kasap, sebzeci, manav çaldı düdüğü,
Ters giydirdi külâhı bize ilin hödüğü!

●●●

Yüz liraya bir kostüm diktirirsen terzide,
Kapan ayaklarına, bin bir kere: "Mersi" de!
Kulağa küpe olsun şu iktisat dersi de:
İhtikârın mevzuu oldu pire tersi de!
Bakkal, kasap, sebzeci, manav çaldı düdüğü,
Ters giydirdi külâhı bize ilin hödüğü!

Vurguncular saldırdı faziletin bikrine,
Cehalet turp sıkıyor okuyanın fikrine!
Kulak asma, müdürlük, müfettişlik titrine,
Hepsi ay ortasında başlar maaş zikrine!
Bakkal, kasap, sebzeci, manav çaldı düdüğü,
Ters giydirdi külâhı bize ilin hödüğü!

●●●

Şair! Sanma herkesi kendin gibi dardadır,
Arlanmayı kaldıran yüzde beş yüz kârdadır!
Alırken hovardadır, verirken hovardadır:
Akşamları meyhane, geceleri bardadır!
Bakkal, kasap, sebzeci, manav çaldı düdüğü,
Ters giydirdi külâhı bize ilin hödüğü!

Atkestanesi

TIBBIN YARINKI MUCİZELERİ

Bugün sırtlarımızı çeken, sinirlerimizi geren ölüm fırtınası bir gün gelecek ki susacak. O zaman dünyaya birbirimizi öldürmek için değil, tabiatin nimetlerinden faydalanmak için geldiğimizi tekrar hatırlıyacağız. İşte uzak ve yakın, bu mesut gelecekte bugünkü deliliklerine pişman olan insan oğlu, hayatın tadını anlıyacak, onu daha uzun ve daha az ıstıraplı yapmanın çarelerine tekrar baş vuracaktır. Dünya ihtilâli demek olan şimdiki boğuşma ne tarihin gösterdiği bir çok büyük savaşlar gibi, insanda potansiyel olarak yani uyur halde bulunan kabiliyet ve kudretleri kamçılıyarak öldürme yerine yaşatma, daha iyi, daha güzel yaşatma için çalışmaya yol açacaktır. Tabiat hazinelerinin genişliğini düşününüz! Peynir küfünün, Penisilin gibi mucizeler yaratıcı bir cevheri potansiyel olarak muhafaza ettiğini ortaya koymak için Fleming gibi bir araştırıcı ve Florey gibi bitmez tükenmez bir sabırla çalışan bir tecrübecinin ortaya çıkmaları kâfi geldi. Küfünde bile bu kadar zenginlikler bulunan bu tabiatta, gözümüzü dört açarak neler bulamayız acaba?.

Şimdiden emekleme çağında olan bazı tıbbî hareketlerin istikbal için neler vadettiğini gözden geçirelim:

İnsan ve hayvanların hattâ nebatların yapısı hücrelerden teşekkül etmiştir. Biz hücrelerin biyolojik olarak doğuş, yaşayış, çağalış ve nihayet ölüşlerini bildiğimiz gibi, vazifelerini, kimyaca hangi maddelerden yapıldıklarını da biliyoruz. Hattâ bu maddelerin bir çoğunu sentetik olarak yapabiliyoruz.

Yarın (deha) diye alkışlıyacağımız nurlu bir kafa çıkar da bu basit maddeleri birleştirip hücre yapabilirse dünyada müthiş bir inkılâp olacaktır. Vücudun hastalanan, eksilen veya ölen hücrelerini değiştirmek kabil olacak. Meselâ bugün tamamen kör olmuş bir adam tasavvur ediniz. Yasamak onun için ne kadar ıstıraplı bir şeydir. Gözbebeği üzerine düşen bir leke görmesine mâni oluyor.. Daha şimdiden henüz ölmüş bir insanın gözünden o parçayı alıp bu lekeli gözdeki görmiyen parçanın yerine yapıştırma yolunda bir adım atılmıştır bile Yarın gözü büsbütün çıkarıp yerine henüz ölmüş adamın gözünü takmak ve yaşayan adamın göz sinirine bağlamak neden mümkün olmasın? Hastanın gözü siyah, ölüden alınan mavi ise telâşa mahal yok. Adamcağızı kedi gözlü yapmamak için şimdiden elimizde çare var; gözü boyamak. (Bittabi göz boyamak değil!.) Bir bacağı harpte kopan adamın, tahtadan uydurma bacakla gezmesine ne gibi mecburiyet var? Henüz ölmüş ve gömülecek bir adamın bacağını ona takmak, damarlarını, sinirlerini, etlerini birbirine bağlamak ve onu bütün hayatınca çekeceği bir ıstıraptan kurtarmak pek âlâ mümkün olabilir. Ölen hücreyi tazelemek mümkün olunca verem mikrobunu öldürdükten sonra ciğerlerin harap olan kısımlarını da tazelemek elverebilir. Zemberekten boşanmış gibi boyuna çoğalan kanser hücrelerini (dur!) emrine itaat ettirmek, insan zekâsı için neye imkânsız olsun?

Jüles Vernevari tefelsüflere benzeyen bu başlangıçlardan sonra asıl tıb âleminde beklenen mucizeleri saymak yerinde olur.

Tıbbın iki hedefi vardır: Birincisi ve en mühimi hasta etmemek, ikincisi hasta olanı krutarmak. Hasta olmak asıl ve yardımcı olmak üzere iki sebepten ileri geldiği için dünya kuruldu kurulalı insanlar en basit şeyler-

den tutunuz da manevî ve maddî bir çok vasıtalara baş vurarak bu sebeplerle mücadele etmişlerdir. Asıl sebepler, mikroplar, zehirler gibi şeylerdir. Tıb bunların tesirini önleyici çareleri çok araştırmıştır. Bazı çareler de bulamamış değildir. Fakat bulunan çarelerin bazıları zayıf bazıları da kuvvetli fakat devamsızdır. Meselâ Menenjit aşısı zayıf. Tifo aşısı ise devamsız bir tesire maliktir. O halde hastalık yapan amillere karşı hem kuvvetli ve hem de hayat boyunca devam edecek kudrette aşılar yapmak bir gün neden mümkün olmasın? Tayyarelerin icadedildiği sıralardaki süratleri ile bugünküler arasındaki fark tifo aşısının şimdiki ve istediğimiz müstakbel şekillerinin kudret farkından daha mı azdır?

Şimdiden akrep, ve yılan zehirlerinin seromu var. Fakat bunların kullanıldığı saha ve tesir daireleri pek mahdut kalıyor. Sade yılan zehirlerini değil vücudumuzun içinde veya küre arzda teşekkül den bütün zehirlere karşı birer panzehir neden bulunmasın? Belki denilebilir ki şimdiye kadar bulunamamış, bundan sonra mı bulunacak? Şimdiye kadar bulunamayışının sebebini ben size söyliyeyim: Her hangi bir insan hastalığının tedavi çaresini bulmak için harcanan emek ve para, muhariplerin şimdiki harpte bir günlük emek ve masraflarının kaçta kaçıdır? diye bir düşünseniz sebebini anlamakta güçlük çekmezsiniz.

Röntgen keşfedilmeden evvel Jüles Vern'in hikâyelerindeki efsanevî şeylerden biri mahiyetinde bir düşünce idi. Yarın bir başka şua, bir başka cihaz, insanda henüz hastalık alâmetleri belirmeden, hastalanacaklarını haber veremez mi?

Hattâ şimdiden böyle şeyler düşünülmüş ve tecrübe edilmemiş midir? Jüles Samuel isminde bir âlim Cycloscope isminde yaptığı bir âleti kadının iki parmağının arasına takarak yumurtalıklarında bir ay zarfında kaç tane yumurta hasıl olduğunu ve bunun uzviyette ne gibi değişiklikler yaptığını söylüyor. Kadının yumurtalığı, demek kadına mahsus hastalık kaynaklarının en mühimlerinden biri demektir. Onun fonksiyonlarını böyle bir âletle ölçmek için bugün velevki emekleme mahiyetinde de olsa bir tecrübe yapılması, yarın pankıreasımızın halini, iyi işleyip işlemediğini öğrenmemizin ve binnetice şeker hastalığına yakalanıp yaklanmıyacağımızı tayin etmenin ilk müjdecis değil midir?

Bir başka vasıta, dimağ hücrelerinin halini bize göstererek; çıldıracakları haber verirse, dünya milletleri yarı delileri başlarına geçirip felâketlere sürüklenmemenin çaresini arayamazlar mı?

Etfal hastanesi dahiliye mütehassısı kıymetli doktorumuz: Kemal Saracoğlu

Simens firmasının yeni icat ettiği bir mıknatısla bir Alman yaralısının gözünden şarapnel parçaları çekilip alınıyor

Tıbbın ikinci gayesi hasta olanı kurtarmaktır. Bu sahada şimdiye kadar bir çok adımlar atılmış olması istikbal için büyük vaidler demektir. Bulunacak çarelerin şu kudrette olması lâzımdır: Önce hastalığı hemen durdurmak, sonra da bozulan umumî veya mevziî sıhhati en kısa zamanda, hiç bir şey olmamışcasına iade etmek.... Şimdi malik olduğumuz vasıtalar içinde hastalığı hemen durdurabilenler azdır. Hele hiç bir ârıza bırakmadan sıhhati en kısa bir zamanda iade etmek hemen pek ender kabil olmaktadır. Çünkü hastalıklarımızın nekahetleri bir haftadan aylara, senelere kadar sürebiliyor. Ve bazıları da ufak veya büyük bir ârıza bırakabiliyor.

O halde keşfedilecek vasıtaların insan vücuduna zarar vermeden hastalık âmilini bir anda yok etmesi ve hastalık dolayısile husule gelen zararları da ekini belli etmeden tamir etmesi lâzımdır. Dün Sulfamitler ve bugün penisilin bu yolda parlamış ümit ışıklarıdır. İnsanlar bir gün hayatın kıymetini anlar da şimdiki harcadıkları emek ve masrafların pek azını bu işlere ayırırlarsa pek çok şeyler olabileceğine şairin şu mısraile beraber biz de inanalım aziz okuyucum: Dünya dönecek cennete, insanla inandım!

Dr. Kemal Saracoğlu

Ayaşbeli

Kevenli dağ, boruklu dağ
Ortasında Ayaşbeli.
Alabele doruklu dağ
Ortasında Ayaşbeli.

Dönbabadön gibi yolu,
Ayaş'ı sarar bir kolu,
Bir kız gibi delidolu
Başı göklere değeli.

Dengindedir Hıdırdağ'ın,
Mayası binbir kaynağın,
Zülüfleri darmadağın,
Yazın uslu. kışın deli.

Boz ahlat, sarı alıcı,
Mor güvem, yeşil ardıcı.
Belinde durur kılıcı,
Erlik kisbetin giyeli.

Cığıldar buzlu suları,
Coplan dereleri, yarı.
Keklikleri, kumruları
Uçar neşeli, neşeli.

Dert çekse de yıllar yılı,
Kıpırdamadı tek kılı.
Bir şair kadar duygulu
Çiçeği, toprağı, yeli.

Gülümser düş görür gibi,
Bulutlarla yürür gibi.
Vefalı bir ömür gibi
Kamu bellerin güzeli.

Boyu boyuma eşittir,
Huyu huyuma eşittir,
Soyu soyumla yaşıttır
Kuş diline çalar dili.

Bülbüller çiler dalında,
Hayatın özü balında,
Ördekler çimer gölünde
Çimer çöveli çöveli.

Sürülerin otlağıdır;
Hurılerin otağıdır.
Öngayım, söyle çağıdır,
Yiğit yurdunu övmeli.

Mehmet Necati ÖNGAY

23 NİSAN

2 BAYRAM

Üç gün sonra 23 Nisanı kutlayacağız. Millî Hâkimiyet ve Çocuk bayramı.

İki sevinci bir araya getiren kör tesadüf değildir. Yarınki millî hâkimiyetimizi bugünkü çocuklarımızın ellerine teslim edeceğiz.

Cümhuriyet idaresi, Türk vatanı için, çocuğu bir istikbal dâvası saydı.

Her şey çocuk için:

Harf inkilâbını onlar için yaptık: Güç okuyalım, fakat kolay okusunlar diye.

Dil inkilâbını onlar icin yapıyoruz: Bildiğimizi unutalım, fakat kolay öğrensinler diye.

Osmanlı borçlarını ödedik: Sıkıntı çekelim, fakat ferah yaşasınlar diye.

Her fabrikanın temel harcını alın terimizle yuğurduk: Biz kuralım, fakat onlar işletsinler diye.

Onlar için ne kadar çok, fakat... Ne kadar az şey yaptık!

Çocuk dâvası, artık bir devlet dâvasıdır: Türk çocuğu, ana rahmine düştüğü andan, ilk okulun son sınıfını aşıncaya kadar, resmî dikkatimizi üstünde toplamalıyız: Her kürtaj ve her cehalet faciasını bir vatan hıyaneti saymalıdır.

Toprak, altında yatanlar ve üstünde yaşayanlarla vatanlaşır. Her kundağa

bir vatan parçası gibi titremedikçe, çıplak dağlarımızın, kavruk toprakları mızın, yoksul köylerimizin yüzü gülmeyecektir.

Fransanın tabutunu Almanyanın beşikleri çiğnedi!

Çocuk.. çocuk.. çocuk!

Şu cami merdivenlerinde, başı, basamakların mermer yastığına dayalı, ezan seslerile uyuyan paçavra et... Şu köprü altında deniz rüzgârlarının tuzile beslenen anadan doğma sefalet... Ve şu, bir günah gecesinin suçsuz suçlusu piç... Bunlar bizim çocuklarımız değil mi?

Doğurmamak bir cinayet, doğanı yaşatmamak iki cinayettir.

Her fakir çocuğun göz yaşlarını bir zengin çocuğun kahkahasile kurulamalıyız. Ancak o zaman güler yüzlü bir vatanımız olur!

Millî hâkimiyet ve Çocuk bayramı!

Fakat, bu çifte bayramın yirmi yıldır hâlâ arifesindeyiz.

Türk çocuğu, bu toprağın bağrında kilitli bütün hazinelerin kapılarını açtığı gündür ki...

Türk çocuğu, bu toprağın bütün çarşısına, pazarına, kendi adını astığı gündür ki...

Türk çocuğu, dilile, sanatile, kültürile ve sanayiile kendi kendisine yettiği gündür ki...

Ve Çocuk bayramını, binlerce çocuk kahkahası sevinçle kutlarken, üç yaşındaki gözbebekleri üç asrın faciasile bakan tek çocuğumuz kalmadığı gündür ki, arife sona ermiş, bayram başlamış olacaktır.

Yusuf Ziya ORTAÇ

Çocuk

Abdülhak Hâmid, Makberinde, ölen refikasına sorar :

Çıktın mı huzur - ı Kibriya'ya,
Gördün mü nedir o tıfl - ı ekber !

Bu iki mısrada, Hâmid, bize kalırsa Tanrı'yı çocuklaştırmaktan ziyade çocuğu Tanrılaştırmak istemiştir.

Çünkü, gene Hâmid, çocuktan bahsederken de :

Kim demiş bir çocuk küçük bir şey ?
Bir çocuk belki en büyük bir şey !

diyor. İki ayrı beyit arasında düşünce bir değil mi ?

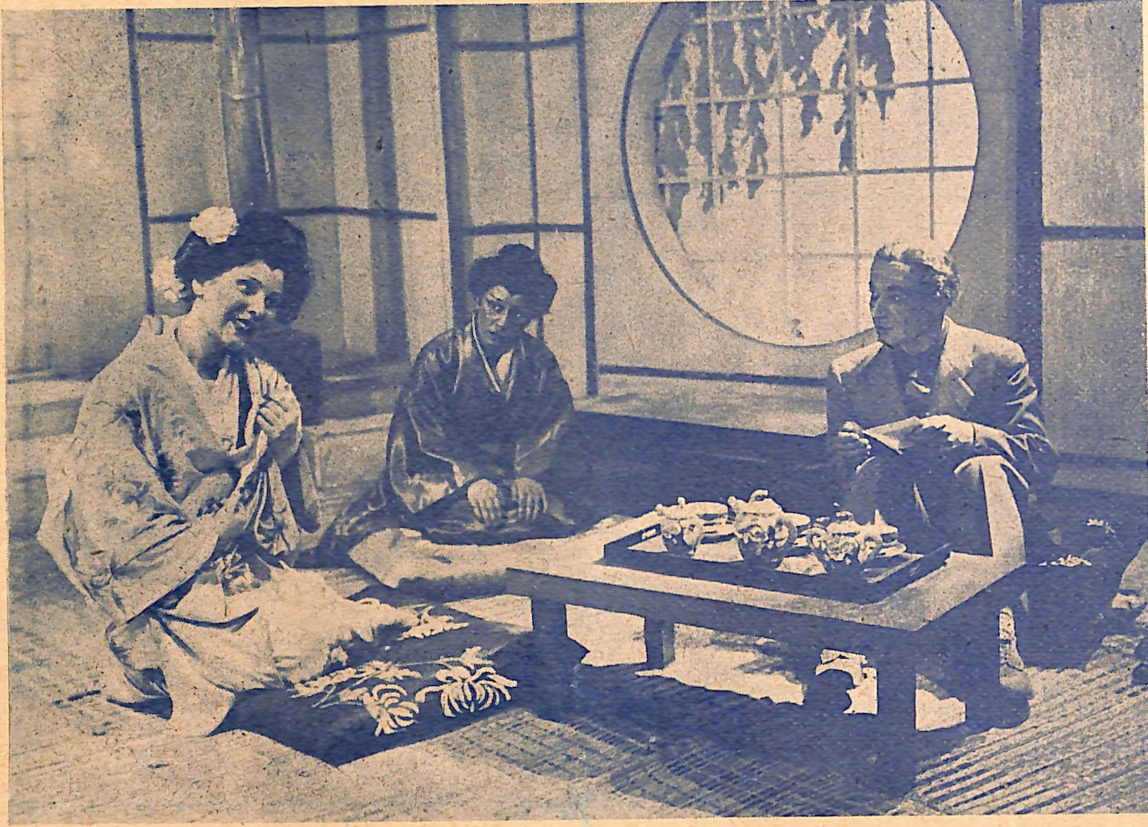
Böyle çocuk istemiyoruz !

Böyle çocuk istiyoruz !

Meşude ★ Çağla

BİZİM KIYMETLERİMİZ

Mes'udeyi ilk defa Madam Batterfly'ın ikinci perdesi Ankara radyosunda temsil edilirken gördüm ve dinledim. Sanat semamızda birdenbire parlıyan bu yıldız benim de gözlerimi kamaştırdı. Mikrofon karşısında yalnız teganni etmiyor, bu dekorsuz stüdyo içinde sahnedeymiş gibi büyük bir canlılıkla oynuyordu. Bir kaç ay sonra Ankara Halkevi sahnesinde operanın tamamı temsil edildi. Daha ikinci perdede hıçkırıklarını zapta çalışanlar salonun karanlığında seziliyordu. Men dilini yüzünden ayırmayanlar arasında belki ömründe (opera)nın adını duymamış insanlar vardı. Bu kadar ilgi, böyle huşula dinlenen temsile hayatımda pek az rastlamıştım.

Prozodinin bütün inceliklerine uyarak yapılan ikinci perdede, artistlerin ağzında anlaşılmayan tek hece yoktu. Mes'ude bunların içinde bilhassa temayüz ediyordu. İnsan ruhunu alıp sürükleyen kaliteli, berrak bir ses, gayet samimî, samimî olduğu kadar estetik jestler, plâstik duruşlar... Üçü birden her sanatkâra kolay kolay nasib olmayan bu imtiyazlardan başka ancak pek olgun, tecrübeli artistlerde görülebilecek canlı mimikler... Bunlar hem Mes'udenin, hem temsilin muvaffakıyetinde ön plânda gelen unsurlardı.

Devlet Konservatuarı Sanatkârlarından Sopranomuz: Mesude Çağlayan

Kendi kabuğuna çekilip varlığını bile hissettirmeden, gürültüsüz, gösterişsiz yetişen büyük kabiliyetlere insan anî olarak rastlayınca, bir mucizeyle karşılaşmış gibi oluyor. Mes'ude de bende bu tesiri yaptı. Tiyatro, müzik kültürü çok eksik olanlar bile onu yabancı bir eserde temaşa eder gibi değil, kendilerine pek yakın, aşinâ bir tip olarak seyrettiler, ağladılar ve alkışladılar. Bu büyüleyici kudret, Sopranonun ruhundaki —sağlam teknikle yuğrulmuş— sarsılmaz inançtan doğuyordu. Büyük seyirci kalabalığına, daha ilk temsilde operayı sevdiren şey, muhakkak bu gizli tılsımdır.

yan

Konservatuvarın, kapısı müdürle muavin odasının bulunduğu koridora açılan genişçe bir salonunda öğle tatili zamanı onunla konuşmak imkânını kazandım.

Hani şu, filmlerde gördüğümüz, yan larına merasimle sokulunan azametli primadonnaları hatırlatır tarafı hiç yok. Henüz sahneye çıkmamış bir mektepli, yahut sokağa bile seyrek bırakılan bir ev kızıyla karşılaşmıştım.

— Her şeyden önce size teşekkür etmek isterim, dedim.

— Niçin efendim?

— Saatleriniz bu kadar dolu iken bana ayıracak bir zaman bulduğunuz için.

Mesude Çağlayan: Madam Baterflay rolünde

— Rica ederim, diye sözümü kesti, şayet sizi memnun edebilirsem...

Samimîyetle gülümsüyordu. Fakat ikinci bir benliği, bir sanatkâr hüviyeti var ki karşısında beni küçültüvor.

Ağzımdan ihtiyarsız dökülüverdi:

— Bu kadar genç yaşta Madam Butterfly gibi... Yani o kadar ağır bir rolün altından nasıl kalktınız, bunu merak ediyorum?

Bunu sorunca «Acaba pot mu kırdım?.» diye geniş bir nefes aldım. O, bana mahcupluğumu unutturan iyi bir yüzle gülümsedi:

— Sualinize cevap vermekle korkarım ki bana bağışladığınız tevazudan ayrılmak mecburiyetinde kalacağım, dedi. Fakat bunun suçu size ait... Eğer bu işte, söylediğiniz kadar muvaffak olabiliyorsam bunu her halde pek cahil bir insan olmayışıma borçluyum. Hem meslekte epeyce eskidim de. Önce uzun zaman antrenöman yaptım, cok konser dinledim, Ankara, bu bakımdan harikulâde bir terbiye merkezi, bir yetişme ve yetiştirme yurdudur. Sonra tembel olmadığımı da zannediyorum... Bütün bunlar haricinde istidadım da varsa —bunu da siz söylüyorsunuz— neticenin müsbet olması tabiîydi.. değil mi?

(Lûtfen sayfayı çeviriniz)

ESUDE ÇAGLAYAN: MADAM BATERFLAY

— Mimikleriniz bu kadar kuvvetli olduğuna göre evvelce sahnede çalıştınız mı?. Yahut küçüklüğünüzde okul temsillerine katılır mıydınız?

— Buna ben de şaşıyorum. Zira İstanbul şehir tiyatrosunun temsillerini takibetmek fırsatını bu zamana kadar bulamamıştım. Yalnız Ankara da bir kaç temsil gördüm. Şu halde yaradılışımda aktörlük istidadı var demek. Ama ben bunu sizin hükmünüze göre söylüyorum; yoksa kendimde böyle bir fevkalâdelik olup olmadığını düşünmüş değilim. Sizin fikirlerinizi bir ayna olarak kabul ediyorum da o aynanın içinde kendimi görmeğe çalışıyorum. Yanlış görüyorsam hata sizin tuttuğunuz aynaya aittir.

Bir kaç saniye bu güzel teşbihin zevkine varabilmek için bekledim. O beni hazırlıksız gelmiş de sual düşünüyor zanniyle olacak yarı tenkit yarı müsamaha nazarlarile süzüyordu. «Müsaadenizle şunu soracağım» dedim.

— Sesinizin bu kadar gelişmesini konsevatuvarda mı temin ettiniz?

— Buna şüphe yok, dedi, en başta eski hocam merhum Profesör Hey, beni hakikî bir şefkat, samimî bir alâkayla yetiştirdi. Ondan iki sene ders aldım. Bundan başka uzun zaman opara artistliği yapmış olan çok sevdiğim hocam Madam Böhm'le üç yıldır çalışıyorum. Kâfi derecede gayret göstermiş olmalıyım ki benden memnun görünüyorlar ve kendilerini tatmin ettiğimi söylüyorlar.

— Sahneye ilk çıktığınız zaman ne duyduğunuzu anlatır mısınız?

— İlk anda bir heyecan geçirdim. Fakat buna çabuk alıştım. Mektepte hocalarımdan ders alırken sarfettiğim dikkatin aynını sarfederek şaşırmadan, gayretle vazifemi sonuna kadar görebiliyorum. Hafızamdan eminim. Verilen rolü severek, hissederek çalıştığımı sanıyorum. Mübalâğadan hoşlanmam, rolün icabettirdiği mânayı sahneye çıkmadan evvel düşünerek hayalimde canlandırmağa daima dikkat eder böylelikle çok sevdiğim Profesör Ebert'in verdiği emeklere lâyık olmağa çalışırım.

— Yakında sahneye yeni operalar konacak mı?

— Evet...

— Bizde ne çeşit operalara daha çok önem veriliyor?

— Gerek opera komik ve gerekse büyük opera olarak eserler seçiliyor. Eldeki eleman kadrosunun imkânlarına göre her yerde olduğu gibi eserler seçildiği pek tabiîdir.

— Siz şahsan hangilerini oynamaktan fazla heyecan duyarsınız?

— Komik rollerden hoşlanmıyorum. Dramatik roller beni daha çok memnun ediyor ve tabiatıma uyuyor.

— Konservatuvardan, dinleyicilerden beklediklerinizi, ümitleriniz nelerdir?.

— Beni bu güne kadar yetiştirmiş olan mektebimden bundan sonra da aynı yolda bana yardımcılık etmesini beklemek... Sonra,,,

Aydınlık gözlerle bir an hayalin uzak ufuklarına daldı:

— Sonra bizlerin müşterek idealimiz bir müddet de büyük şehirlerimizde bulunmaktır. İşte bu arzumuzun temini beni çok mes'ut edecek. Seyircilere gelince: Onlara henüz fazla bir şey vermedik ki gördüğümüzden daha fazlasını isteyelim. Onlar bize ümidimizin, değerimizin üstünde rağbet göstererek hepimizi müteşekkir bıraktılar ve bırakıyorlar. Bu yolda büyüklerimizden gördüğümüz teveccüh hâtırasını da daima gönlümüzün derin köşelerinde saklıyacağız.

— Affedersiniz.. yanılıyorsunuz. Siz halka sizden beklediğinden fazlasını verdiniz... Hem de az zamanda... Elbette daha da fazlasını vereceksiniz. O akşam halk gurur, iftihar sarhoşu olmuştu.. unutmamışsınızdır elbet...

Nezaketle sözümü kesti:

— Bunu gene konuşuruz, dedi.

Sahiden vaktinin ne kadar kıymetli olduğunu unutmuştum. Sıkılarak:

— Bir son sual, dedim. Sahnede na-

— Arkası 15 inci sayfada —

HOLİVUD — HUSUSÎ

Nişan

«Çin» isimli Paramount filminin yıldızı Loretta Young şimdi Çin hükûmeti hesabına harb bonoları satmakta, Çin menfaatleri için canla başla çalışmaktadır.

Madam Chiang-Kai-Shek bu fedakârca hizmetlerine karşılık, meşhur yıldıza büyük bir Çin nişanı vermiştir.

Şöhret!

Birleşik Amerika hava ordusu mensuplarından meşhur sinema yıldızı Clark Gable İngilterede bulunduğu esnada bir Kızılhaç kantinine gidip bir fincan sütlü kahve istemiştir. Fakat, askerlere hizmet eden İngiliz kızı, ona dönerek sert bir sesle:

— Sıraya giriniz, demiştir. Burada subaylara hususî muamele yapılmaz!

Clark Gable, özür dileyerek sıraya girerken, orada bulunan bir Amerikalı kız, sinirli bir yüzle İngiliz kızının kulağına bir şeyler homurdanmıştır.

Bunu gören Gable, derhal:

— Rica ederim, demiştir, hiç bir şey söylemeyiniz... Hakları var, suç bende!

Fakat, yüzündeki katı çizgiler yumuşayan İngiliz kızı, meşhur yıldıza elini uzatarak:

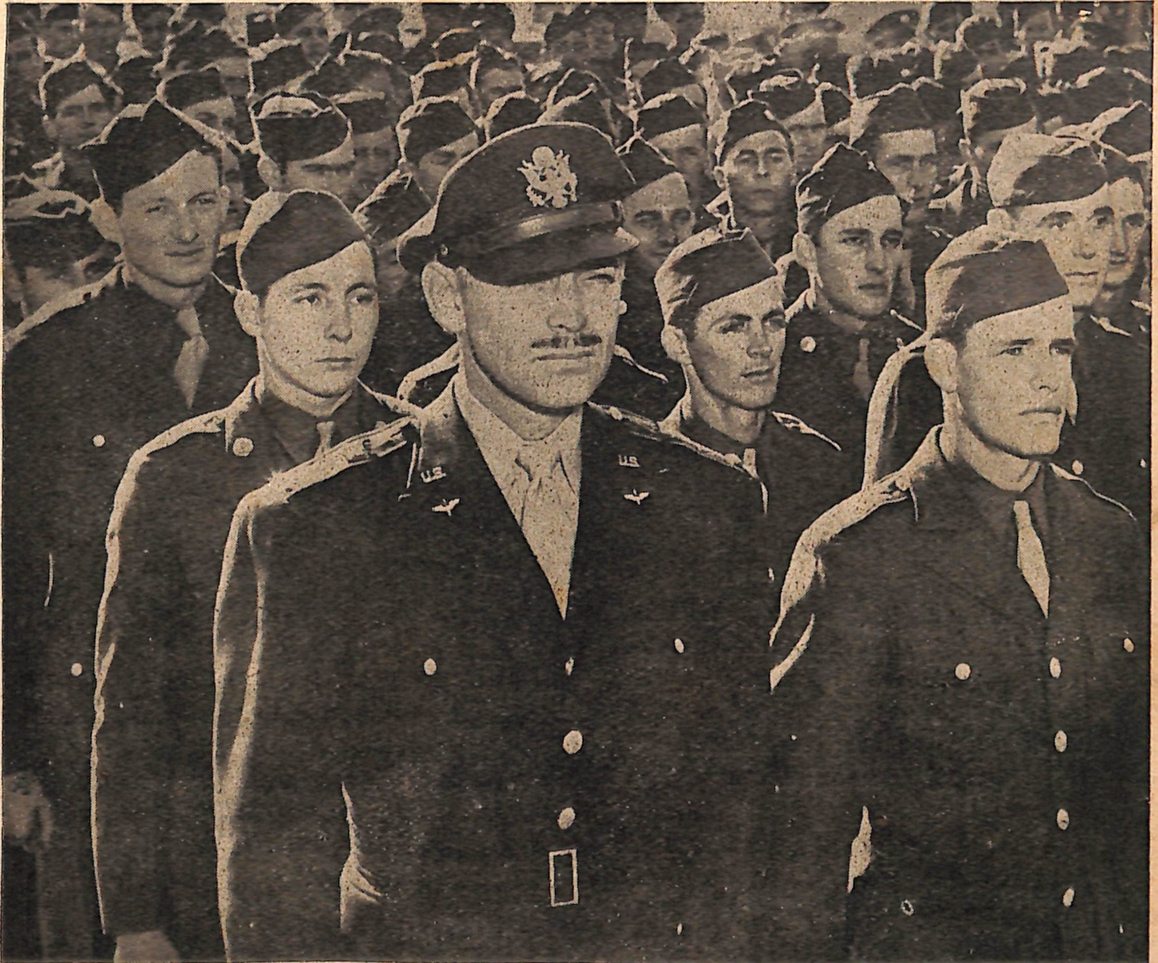
— Galiba, demiştir, sizin kim olduğunuzu bilmiyen yer yüzünde bir ben varım!

Clark Gable, kızın küçük elini kocaman avucunda sıkarak:

— Beni tanımadığınıza çok memnun oldum, demiştir. Esasen askerliği de bunun için seviyorum: İnsan her gün daha az meşhur oluyor!

Loretta Young Çinli kızlar arasında..

Clark Gable hava arkadaşları arasında..

Mizah

Mesele!

İstinaf mahkemesi reisi ağır başlı, nazik yapılı, kâmil bir adamdı; kılı kırk yarar, bıçak sırtı kadar hak yemezdi. Karıncayı incittiği görülmemiştir, değil ki insanları... Kendi halinde, güler yüzlü, tatlı dilli idi. Bir daracık yolu vardı: Eviyle mahkeme arası...

Reise her ne söylense, ilkin bir kere: (Meseledir!) der, düşünceye dalar, gözlerini yumar, sonra da: (Meseledir!) (Meseledir!) (Meseledir) diye bir teviye tekrarlardı.

Şimdiye kadar bir kadına -göz ucu ile olsun- baktığı görülmemişti. Hem bu, haddine mi düşmüş... Sonra Hayriye hanım ne yapardı. Daha doğrusu ne yapmazdı...

Ha! Ben size Hayriye hanımı tanıtmayı unuttum. Doksan beş kiloluk tam mânasile ağır bir kadın... Boy, bir metre seksen, gözler hem çakır hem patlak. Dişler fırlak, ses ise nezleli bir ayyaş sesi.

Artık kumanda ve sulta noktasından ne kadar ağır bastığını ancak Ulu Rabbim bilir. Yalnız ben şu kadarını biliyorum ki: Memleketin valisi şayet yolda Hayriye hanımla karşılaşmış olsa tezelden yolunu değiştirir, hemencecik sıvışırdı.

Olacak bu ya! Günün birinde, Hayriye hanımın basireti bağlandı, tuttu akide şekeri gibi ışıl ışıl, fındık kurdu gibi fıkır fıkır bir hizmetçi aldı. Şeytan kız evin içinde bülbül gibi şakıyor, keklik gibi sekiyordu. Gözlerini, reisin o mazlum, o korkak, o mahcup gözleri içine dikiyor, paltosunu tutarken de -söz aramızda, aman Hayriye hanım duymasın!- çıplak kollarını adamcağızın kor kesilmiş yanaklarına dokunduru dokunduruveriyordu.

Eh buna sabır taşı olsa dayanmaz, bu ateşe dağların karı olsa şıpır şıpır erir. Bizim muhterem reis te günlerden bir gün, sabrı tüketti. Tuttu kızı şappadak öpüverdi!

Öptü, öptü ama, öperken ne oldu bilir misiniz?

— **Ressam, Yahya Kemal'in bir mısraından ilham almış: "Buseden pabûş giydirdim o nermin pâyına!„**

— **Eskiden ayakkabı ne kadar ucuzmuş, değil mi ?!..**

Öperken, evet öperken -nasıl söyliyeyim bilmem ki, evlere şenlik- Hayriye hanım birden bire odaya girmedi mi?

Karısını karşısında gören reisi bir titremedir aldı, gözleri karardı, benzi sarardı, kıpkırmızı kesilerek:

— Meseledir Hayriye hanım!. dedi.

Dedi ve düştü.

Adamcağızı kan tutmuştu. Ertesi gün onun cenaze namazını kıldılar.

Hani söz aramızda: Her evli erkeğin başında bir (MESELE!) vardır ve bu da (Meseledir Hayriye hanım!.)

Biriz

Gazeteci — Öğretmenlerin sağdan mı gitmelerine taraftarsınız, soldan mı?
Maarif Vekili — Doğru yoldan ayrılmamalarına!

Haremağaları!

Dikkat ediyor musunuz? Neşriyat âlemimizde en çok görünen kitaplar (Cinsî Bilgi) ye ait. Merak ediyoruz, acaba hayatımızda öğrenmeğe en muhtaç olduğumuz bilgi bu mu?

Bakıyorsunuz, gazetelerde bir ilân: Bedbaht erkekler.. yeni çıktı!

Ertesi hafta bir başkası: Nasıl evlenmeli?

Babıâli yokuşunu çıkarken, kitap camekânında daha acaip bir eser: Haşmetlû erkeklik!

Müvezzi çocukların ellerinde çeşit çeşit formalar:

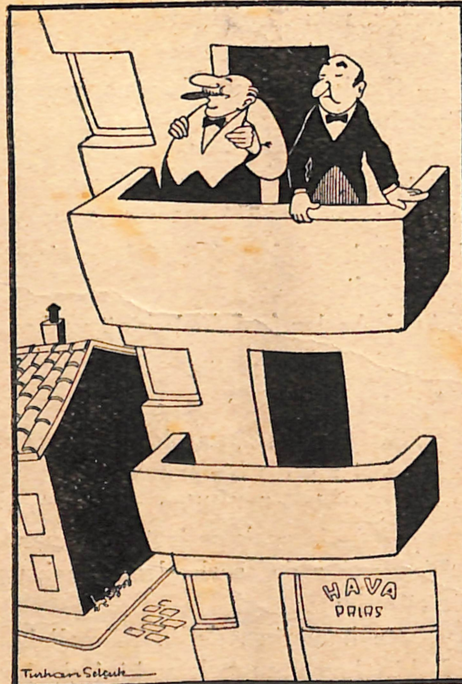
— Zifaf gecesinin anahtarları!

— Ebedî delikanlılığın sırrı!

— Aşk lokomotifi stop edince!

Ve bunlara benzer eserler...

Ne oluyoruz? Bu neşriyatı gören bir yabancı İstanbulu (Haremağaları şehri) zannedecek!

— Apartmanının adını neden Hava Palas koydun?

— Kiracılardan aldığım hava parasile yaptırdım da ondan!

Fasıl!

Eski âdetleridir: Üstat İbnül Emin Mahmut Kemalin konağında, haftada bir musiki ziyafeti olur. Vaktile buna, kendi mübarek ellerile ezdikleri nefis nar şerbetlerini de ilâve ederlerdi. Fakat şimdi, musikinin ruh gıdası olduğu düşünülerek lüzumsuz ikramlardan vaz geçilmiştir.

Geçen gün, bu musiki ziyafetlerinden bahseden Mükrimin Halil, başını iki yana sallayarak:

— Efendim, o Isfahan faslını, o Hicaz faslını, o Süzinak faslını dinlemeliydiniz!

Diyerek methediyordu.

Ziyaettin Fahri merakla sordu:

— En çok hangi faslı beğendin?.

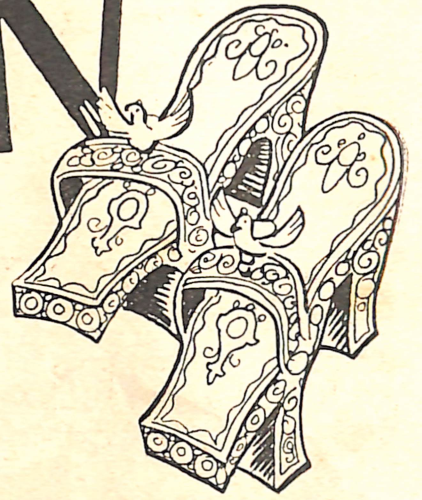
Mükrimin Halil, o gizli istihzasile gülümsedi:

— Ustadın bizzat iştirak ettiklerini!

— Ya!... Hangisi imiş o?

— Eş dost faslı!

KUŞLU NALIN

Tefrika No. 7

Yazan: Hikmet Feridun ES

Kızların bir kısmı buradaki göbek taşı üzerlerine boylu boyunca uzanmışlar bu billûr tozu ve billûr suyu halindeki ışıkta şakalaşıyorlar, mehtap sütunları içinden girerken yanıp sönen kalaylı taslarla birbirlerine soğuk sular atarak eğleniyorlardı.

Bu arada ürperişli çığlıklarr hamamın kubbelerinde titrediği için Ana kadının kısık ve erkek sesile çıkıştığı işitiliyordu.

— A!.. Öyle kısraklar gibi kişneyecek ne var ayol?. Seslerinizi dışarıdan duyacaklar, hepimizin başı belâya girecek!.

Fakat bir gıdıklanma gibi, çıplak ve sıcak vücutlarına dökülen ve soğuk soğuk, derileri üzerinde akan su kızlara doyulmaz ürpertiler veriyor, Ana kadının sesini duymuyorlardı bile.

Yalnız Küçük şeker gümüs Kuşlu nalınları ayaklarına giyip geldiği zaman meraktan sustular. Kuşlu nalınların mermer üstündeki sesleri öbür sofaların ve öbür halvetlerin kubbelerinde de tıkırdıyordu. Kahkahalar kesilmişti, çığlıklar durmuştu. Küçük şekerin mini mini ayakları yerdeki ışık dairelerinin içinden geçerken gümüş nalınlar tutuşuyordu.

Macuncu zade buzlu şerbetleri Küçük şekerin ayaklarına tas tas döktü ve her defasında genç kadına hafif çığlıklar koparttı. Küçük Şekerin koluna giren Büyük şeker:

— İnşallah bir gün sahicikten bu nalınları ayağına giyersin... dedi.

Kaşarlanmış çengi, genç kolbaşının en zayıf tarafını biliyor, ona göre konuşuyordu.

Bundan sonra Küçük şekeri koltuklayarak tam Macuncu zadenin karşısına getirdi ve yarı şaka bir sesle:

— Görenler maşallah desin gelin hanıma!.. diyerek onu durduttu.

Macuncu zade:

— Gel bakalım gelin Hanım.

Diyerek onu bileğinden tuttu ve yanına oturttu. Hamamın altından gelen sıcaklık, oturduğu mermerden bir insan vücudunun harareti gibi etine geçiyordu. Kuşlu nalınlar hâlâ ayaklarında idi.

Macuncu zade henüz bileğini bırakmamıştı. Birden başka bir kaprisi tuttu:

— Buzlu rakıyı bu avuçlardan içeceğim!. diyordu.

İlik boncuk boncuk şişeyi aldı ve Küçük Şekerin, parmaklarını kıvırıp sedef bir çanak naline koyduğu avucuna döktü. Macuncu zade âdeta sabırsızlıkla eğilip bu avuçtan buzlu rakıyı bir yudumda içti.

Soğuk damlalar, avucundan kızın sıcak vücuduna doğru yol yol ve soğuk titremeler yaparak dağılıyordu.

Macuncu zade gözlerinin içi yanarak yerinden fırladı:

— Şimdi sen de benimkinden iç bakalım.

Ve kıllı elini bir aşure kâsesi haline sokarak, rakı ile doldurdu.

Küçük Şeker:

— Sıcak hamamda başıma vurur!.. diyordu.

Fakat Macuncu zade onu dinlemiyerek avucunu Şekerin dudaklarına götürdü. Ona âdeta zorla, dudaklarından soğuk soğuk göğsüne dökerek rakıyı içirdi.

Artık başlar fırıl fırıl dönüyordu.

BASKIN !.

İşte bu esnada tokmaklı kapı büyük bir telâşla açıldı. Ana kadının kısık, kalın sesi müthiş bir haber verdi:

— Dışarıda gürültüler var. Hamamın etrafında ayak sesleri dolaşıyor!

Macuncu zade sarhoşlara mahsus bir cüretle:

— Ne hadlerine, dedi.. Alimallah!..

Lâkin hamamın pek yakininde bir ıslık sesi, kamçı gibi onların sinirleri üzerinde şakladı. Natır kısık sesle bağırdı:

— Mumlar... Mumları söndürün!.

Kızlar peştemallar içinde dalgalanarak mumlara koştular. Heyecanlı nefesler tarafından hepsi birdenbire söndürüldü.

Şimdi hamamda çıt yoktu. Mumlar üflendikten sonra kubbe pencerelerinden direk direk giren ay ışıkları daha çoğalmıştı. Bunların altında telâşlı vücutların çıplak ayakla oradan oraya koşuştukları farkediliyordu. Bütün bu eğlence âlemi tek bir kulak halinde dışarıyı dinliyordu. Hamamın içinde korkutucu bir sessizlik vardı. Yalnız terleyen kubbelerden mermerler üstüne ve musluklardan kurnalara düşen damlaların sesi!. Tıp!. Tıp!. Tıp! Sanki kubbeler, kurnalar ve musluklar, hamamdakilerin heyecan ve korku dolu kalblerine tempo tutuyorlardı. Dolu kurnalara düşen damlalar, mermerlere düşenlerden daha farklı bir musiki ile âdeta çıngıldayorlardı.

Hepsi, her hangi bir vaziyet karşısında kaçmak için ayağa kalkmışlardı. Hazır duruyorlardı. O kadar derin bir sessizlik içinde idiler ki hamamın kalın duvarları arkasındaki telâşlı koşusmalar bile kulaklarına kadar geliyordu.

Çopur kâtip tirtir titremekte idi. Macuncu zade, her mezarlıktan geçişinde kendisini mühim bir uğursuzluk yakaladığını pis pis düşünüyordu. Sarhoş kafasının içinde bir hamam faciası ısrarla canlanıyordu. Eski padişahların yaptıkları hamam âlemlerinin bütün tafsilâtını hatırlamıştı.

Bu arada nalınlar üzerinde ayakları burkularak mermerlere yıkılan ve sonunda ölen sefahet düşkünü padişahı düşünüyordu. Her halde hamam âlemleri pek tekin değillerdi.

— Arkası var —

Mesude Çağlayan

— Başı 8 inci sayfada —

sıl bir partönerle oynamayı muvaffakıyetiniz için daha uygun bulursunuz?

— Şimdiye kadar istediğim değerde arkadaşlarla oynadım. Bundan dolayı çok memnunum. Eğer zayıf ve hissime uygun olmayan arkadaşlarla oynamak talihsizliğine düşmüş olsaydım o zaman belki iyiyle kötüyü mukayese etmek mümkün olurdu. Onun için bu sualin cevabını meslek hayatım eskidikten sonra her halde daha sıhhatli olarak verebilirim.

— Çok teşekkür ederim, artık sizi fazla rahatsız etmiyeyim. Şimdilik bu kadar kâfi değil mi?.

— Siz bilirsiniz...

Koridora çıkıp şapkamla paltomu aldıktan sonra beni kapıya kadar geçirmek istediğini hissedince:

— Çok rica ederim, dedim, zahmet buyurmayın Sonra üşürsünüz. Sesiniz hem sizin için kıymetli, hem bizim için...

— Zarar yok, diye yol göstererek ilerledi.

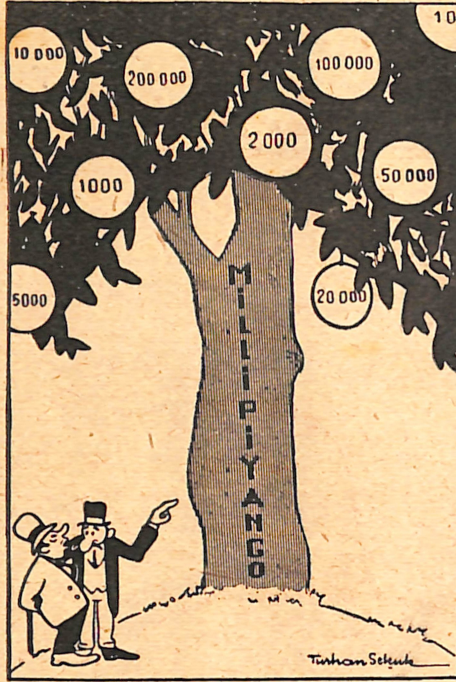
Onda Türk milletine hâs misafir severliğin bütün inceliklerini görüyordum. Sevincim, utancımdan üstündü.

Beni nezaketle uğurlayan sesi kulaklarımda, ağır adımlarla uzaklaşırken, kendi kendime düşünüyordum:

— Bu kadar mahviyetkâr olmasaydı bizi şimdiden böyle teshir edecek seviyeye erişebilir miydi?

İbrahim DELİDENİZ

ADEMİ İKTİDAR
ve
BELGEVŞEKLİĞİNE KARŞI
HORMOBİN
Her Eczanede bulunur
P. K. 1255
Reçete ile satılır.

— Ne mübarek, ne bereketli ağaç değil mi ?..

— Evet, her ay binlerce meyva veriyor !

10 SENE GENÇLEŞME

Meşhur bir cild mütehassısının bu şayanı hayret keşfinden istifade ediniz: "Biocel" tabir edilen kıymetli bir gençlik unsuru; Şimdi yegâne cild gıdası olan Penbe renkteki Tokalon kreminde mevcuttur. Akşamları yatmazdan evvel kullanınız. Siz uyurken cildinizi besler ve gençleştirir. Sabahları da (Yağsız) beyaz renkteki Tokalon kremini sürünüz. Bu sayede cildiniz taze, nermin ve kadife gibi yumuşak bir hal alacaktır.

Sahibi : Yusuf Ziya ORTAÇ
Basıldığı yer : İstanbul Halk matbaası

7000 SENE EVVEL

Meşur âlimlerden Dr. Huber, biranın tarihi hakkında yazdığı bir eserde, milâttan 5-6000 sene kadar evvel başlıyan Keldanî medeniyetinde biranın büyük bir yeri olduğunu söylemektedir. Bazan yalnız arpadan, bazan da arpa ve baharattan imal edilen biranın kadınlar ve işçiler tarafından çok içildiğini yine bu âlim anlatmaktadır. Yapılan bir hafriyatta bulunan on mezarın, bira imalâtını gösteren kabartmalarla tezyin edildiği ve kabartmalar yanyana getirilince imalâtın bariz bir surette görüldüğü de aynı âlim tarafından nakledilmektedir.

BU GÜN İÇİLEN BİRANIN 7000 ŞENELİK MAZİSİ VARDIR
Bira besler, serinletir, neşe verir

T. C. ZİRAAT BANKASI

PARFÜM SOLİD
MAKBULE GEÇECEK
GÜZEL BİR HEDİYEDİR

23 Nisan Çocuk Bayramında:

— Hey gidi günler hey.. Yirmi yıl evvel mektepte iken biz de aynen bu levhaları taşımıştık!